

# עיתון התורה

## הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע  
בניהכנ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 283

### בשלח - ט"ו בשבט תשע"ג

"וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים" (יג, יח)  
ב"הגדה של פסח" הובאה מחלוקת תנאים כמה מכות היו במצרים: רבי עקיבא אומר שחמשים מכות לקו המצרים, שנאמר: "ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים", הרי שכל מכה היתה מורכבת מחמש מכות, ונמצא שהיו חמשים מכות במצרים. וכמה מכות היו על הים? אם במצרים לקו באצבע [אצבע אלקים היא], ובים היתה זו יד ה', שנאמר "וירא ישראל את היד הגדלה" – נמצא שעל הים לקו פי חמש, והינו מאתים וחמשים מכות. כלומר, לדעת רבי עקיבא לקו המצרים בסך הכל שלש מאות מכות.

דבר זה – אומר רבנו יוסף חיים זצ"ל בספרו "אדרת אליהו" – מרומז בלשון הפסוק: "וחמשים עלו בני ישראל" – לאחר חמשים מכות שנחתו על המצרים במצרים, עלו בני ישראל משם. ואלו "וי" החבור מראה על שש פעמים חמשים, ונמצא שבסך הכל לקו המצרים שלש מאות מכות במצרים ובים.



**"כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם"** (יד, יג)

פעם ישב בעל ה"תורה תמימה" בחברת רבנים גדולים ובאה לפנייהם שאלה: יהודי היה שותף עם חבר. הם הסתכסכו, והגיע הריב עד כדי כך שהוא נשבע שלא יראה אותו לעולם. כעת השותף נפטר והוא רוצה ללכת להלויתו ולבקש מחילה, והשאלה היתה האם מותר לו ללכת להלויה אחרי שנשבע שלא יראה אותו. כלומר, האם שבועה כזו תופסת רק בחיים, או גם לאחר מיתה? זה אומר בכה, וזה אומר בכה.

פתח בעל ה"תורה תמימה" ואמר: יש לי הוכחה מפסוק מפורש. כתוב בפרשה: "אשר ראיתם היום את מצרים לא תספו לראתם עוד עד עולם", ואחר כך כתוב: "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים". הקב"ה נשבע שהם לא יראו, והם כן ראו אחרי מיתה. על כרחך שאחרי המיתה – הראיה אינה נחשבת כעברה על השבועה.

**"ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו"** (יד, טו)

תשובתו של הקב"ה למשה "מה תצעק אלי" תמוהה היא, וכי מה עוד ביכלתו של משה לעשות אם לא לצעק, ואל מי עוד יוכל לפנות אם לא אל הקב"ה?  
**הרב משה קלר** זצ"ל בספרו "טללי אורות" מבאר את הדברים באמצעות משל:

**"ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים"** (יג, יז)

מפני מה האריך הקב"ה את הדרך בעוד ארבעים שנה נוספות?  
אחת השאלות המתעוררות לפתחו של כל אדם המבקש לשלוח יד במסחר הינה: מה עדיף להיות שכיר או עצמאי?

מקובל להשיב על כך: תלוי מה חשוב יותר בעיניך – לאכול היטב ביום או לישון היטב בלילה?...  
אם תרצה לאכול טוב יותר, היה עצמאי – לא בטוח שתצליח להתעשר מזה, אבל ישנם סכויים טובים להצלחה, לעומת זאת במצב כזה, אין לילותך לילות – עול כבד של בטוח לאומי, מס הכנסה, מאזנים וכיוצא בכך, רובץ על כתפיך.

מאידך גיסא, אם תבקש לישון היטב בלילה ולהפוך לשכיר, תוכל לקבל רק את המשכורת הרשומה לך על גבי התלוש.

**המשגיח של ישיבת "חדושי הרי"ם" ר' גד'ל אייזנר זצ"ל** התבטא כי ההבדל בין שכיר לעצמאי הוא, שהשכיר מצפה ליראשון, בעוד שהעצמאי מצפה ל'אחד'...

במצרים היו אבותינו עבדים, ומתוקף מעמדם לא היו צריכים לדאוג לעצמם למזונות ולפרנסה, ולכן הם אומרים (במדבר יא, ה) "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם" – אמנם היתה רק דגה, אבל היא ניתנה בחינם, ולא היינו צריכים לדאוג לכך.

כעת, ביציאתם ממצרים, הם צריכים להתרגל לחיות חיים עצמאיים, והנה – אמר הקב"ה – אם אביא אותם לשטח עירוני, הם יתוודעו עד מהרה לקשיי הפרנסה המלווים כל אדם ואדם, ובראותם עד כמה טורחים בני האדם עובר להשגת המשכורת החדשית, יתקררו ויגיבו: אין אנו זקוקים לטובות, הבה ונחזור מצרימה... אמנם עבדנו שם קשה, אבל לכל הפחות היה אוכל...

לפיכך, "ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים", מדוע? "פן ינחם העם בראתם מלחמה" – שמא יתחרטו כשיראו את מלחמת הקיום, והתוצאה המיידית "ושבו מצרימה".

לפיכך "ויסב אלקים את העם דרך המדבר", ובמדבר דאג לצרכיהם ונתן להם מן במשך ארבעים שנה! באותן השנים הבינו היהודים "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" (דברים ח, ג), ורק אז מסוגלים היו להכנס לארץ ישראל ולנהל חיים עצמאיים.



והם, כסיוע מביאים את ה"אילנות", זוהי זכות אבותם שבידם.

\*\*\*

**הרב יהודה צדקה** זצ"ל אמר פעם בשיחה בישיבת 'פרות יוסף'.

מסופר בגמרא (סכה מח ע"ב) על כהן צדוקי אחד שבחג הסוכות, במקום לנסך את המים על גבי המזבח, הוא נסך על גבי רגליו, זאת משום שהצדוקים לא האמינו במצות נסוך המים שנלמדת מדברי חז"ל. כאשר ראה זאת העם שבעזרה, רגמוהו כולם באתרוגיהם.

שואל הרב צדקה, מדוע רגמוהו באתרוגים ולא באבנים?

ומסביר לפי המדרש הידוע שארבעת המינים מסמלים את עם ישראל.

לולב – יש בו טעם ואין בו ריח, אלו יהודים שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים.

הדס – יש בו ריח ואין בו טעם, אלו יהודים שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה.

ערבה – אין בה טעם ואין בה ריח, אלו עמי ארצות שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים.

והאתרוג – יש בו טעם ויש בו ריח, אלו תלמידי חכמים שיש בהם גם תורה וגם מעשים טובים.

לפי זה יש לומר שאתם יהודים הרוצים ללכת בדרך רחוקה, יש לרגום באתרוגים ולא להשתמש באבנים. יש לשלח את בנינו לשיבות וע"י שיהיו הרבה תלמידי חכמים – בזה נרגום את הרע.

\*\*\*

חמשה עשר בשבט הוא יום מסוגל להתפלל על האתרוג. זה הזמן להתפלל על הילדים שיהיו תלמידי חכמים. זה הזמן לבקש מהקב"ה שנזכה לראות נחת יהודית אמתית.

בדורנו, שהנסיונות בו גדולים, ואנו עומדים בפני קשיים חנוכיים שלא היו מעולם, יש נפילות רבות.

אם חלילה יש קושי, יש נפילה, צריך לדעת כלל גדול. כתוב בפסוק: (טז, ו) **"ערב וידעתם** כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים: **ובקר וראיתם** את כבוד ה'.

כשיש ליהודי ערב, כשיש חושך וקושי, צריך לדעת שכשם שה' הוציאנו ממצרים, מבית עבדים, ודאי יכול הוא להוציאנו ממצרותינו.

אולם, כשיהיה מצב של בוקר, כשתגיע הישועה, בל נשכח שה' הוא שהושיענו. 'ובקר וראיתם את כבוד ה', נזכר לראות גם בהצלה את כבוד ה'.

אנחנו בניו של הקב"ה, יצאנו ממצרים, ובכל פעם פונים לקב"ה שיוציא אותנו מצרותינו, אבל כשמגיע הבוקר עלינו לראות בישועה את כבוד ה', כי זאת היא תכלית הבריאה: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" (ישעיהו מג)

אדם עשיר וגבור גדול כעס על בנו יחידו בשל התנהגותו הקלוקלת, ובכעסו כי רב שלח אותו מביתו.

הסתובב לו הבן ברחובות העיר בעירום ובחוסר כל, וכשגברה הצנה וכל מוצא אחר לא נראה לו, הוא פנה אל אחד מן השכנים בבקשה שידבר עם אביו שיחוס וירחם עליו ויתן לו לכל הפחות נעלים ובגדים.

השכן התמלא רחמים על הבן המסכן ומהר לקבל על עצמו את השליחות. הוא הגיע אל שכנו העשיר, והפציר בו: אנא, רחם על בנך... הוא הולך ערום ויחף, והקור הנורא חודר לעצמותיו ומחליא אותו...

כששמע השכן את פניתו נענה ואמר: אדרבה, במקום לדבר על הענין אתי – דבר על כך עם בני... הרי אני אביו, וכי סבור אתה שאין לבי שותת דם על שקר לו?

אולם בכל זאת אינני יכול לעזור, מכיון שאני מצווה לחנך אותו... דבר אתו אתה, אפוא, אמר לו שייטיב את דרכיו ומעשיו, ובאותו רגע שישב אליו – אתן לו הכל.

בשעה שהיו ישראל נתונים בצרה – ממשיך הרב קלר – היה שרם של מצרים עומד ומקטרג עליהם: הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, מה נשתנו אלו מאלו?...

באותה שעה לא היתה לאבותינו שום זכות לישועה, כמו שנאמר: "ואעבר עליך... ואת ערם ועריה".

ברב רחמיו רצה הקב"ה להצילם, אלא שהיה צורך בזכות, לפיכך כאשר בא משה ובקש להצילם, עונה לו הקב"ה: לא ממני צריך אתה לבקש זאת – אלא מעם ישראל! "דבר אל בני ישראל ויסעו" – אמר להם שיעשו מעשה שכרוכה בו מסירות נפש, ועל ידי כך יסתם פי המקטרג והם יזכו בכל השפע המוכן עבורם.



### ט"ו בשבט - סוגלת היום

פרשת בשלח נקראת בכל שנה סמוך לחמשה עשר בשבט.

ביום זה, שהוא ראש השנה לאילנות, נוהגים לאכול פרות.

לעומת זאת בחג השבועות, שבו נדונים על הפרות, מקשטים את בית הכנסת בענפי אילנות.

שואל האדמו"ר מסאטמר, שלכאורה המנהג היה צריך להיות הפוך: בשבועות שנדונים על הפרות יאכלו מפרות האילן, ובחמשה עשר בשבט שהוא ראש השנה לאילנות יקשטו את הבית בענפי אילנות!

ובאר את הענין בדרך רמז, שהאילנות הם כנגד ההורים והפרות – כנגד הילדים.

בחמשה עשר בשבט דנים על ה"אילנות", הינו ההורים, ואז – הגם שלהורים עצמם אין זכויות משלהם, אבל בזכות שהם מחנכים ומשקיעים ב"פרות" – בילדיהם, זוכים הם לרוב טובה וברכה.

אבל בשבועות דנים על ה"פרות" – את הילדים עצמם,

